

cogens і, отже, не задовільнятиме загальну теорію міжнародного права.

Теорія громадського порядку передбачає дії, що забезпечують перетворення імперативних норм в принципи, роблять їх невід'ємною частиною нормативних цілей міжнародного права і міжнародного співтовариства. Майєрс МакДугал, Гарольд Лассуєлл, Майкл Рейсман, інші стверджують переконливо, що норми *jus cogens*, такі як заборона актів агресії і расової дискримінації відображає перетворення міжнародного права на цілеспрямованість світової спільноти, забезпечення прав людини і мирного співіснування держав. В якості доказу прихильники теорії громадського порядку вказують на такі інструменти, як Статут Організації Об'єднаних Націй, який визначає цілі Організації Об'єднаних Націй, включити просування «міжнародного миру і безпеки», «дружніх стосунків між державами», «прав людини і основних свобод».

Тривалий час в теорії не було чіткого висвітлення кількості та самого поння імперативних норм; їм приписували основи теорій позитивізму, натуралізму і громадського порядку. Та зважаючи на розвиток міжнародного права і сучасний його стан, дає підстави звернутись до нормативних документів, про які вже написано вище, і розглядати зафіксовану концепцію норм *jus cogens* як невід'ємну складову всесвітнього правопорядку.

Матат А. В.

Політико-правовий коледж «АЛСКО»

МІЖНАРОДНИЙ ДОГОВІР: ПОНЯТТЯ ТА СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ

Державне будівництво, становлення національної правової системи створюють усі необхідні умови для впровадження нових напрямів діяльності задля інтеграції та співробітництва між різними країнами світу. В останній час ситуація склалась таким чином, що низка напрямів діяльності держави на зовнішньому рівні ґрунтується саме на сфері міжнародних правовідносин. Відносини між державами – це складне та багатоманітне проблемне явище.

Сучасний курс розвитку України на зовнішньополітичному рівні здебільшого супроводжується спірними теоріями. Так, наприклад, основними варіантами такого розвитку, про які переваж-

но говорять на офіційному рівні, однак які є протилежними одна одній, – митний союз з країнами-учасницями Співдружності незалежних держав і зона вільної торгівлі з Європейським Союзом (ЄС). Якщо напрям діяльності України окреслювати, посилаючись на норми внутрішньодержавного, тобто національного права, ми вважаємо за необхідне підкреслити наступне.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI [3] регламентує основні принципи напряму діяльності України, і прямо вказує, зокрема, на політичний діалог з ЄС. Як приклад можна навести ще один нормативно-правовий акт, який конкретно визначає напрям діяльності України – Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства ЄС, затверджена відповідним Законом України від 18.03.2004 № 1629-IV [2]. З'ясувати курс зовнішньополітичного розвитку держави можна, проаналізувавши чинні норми вітчизняного законодавства і значну кількість документів, що декларують умови договірних відносин України із світовими та європейськими установами й організаціями. Усі ці документи, в свою чергу, вказують на наступне: Україна має наміри розвивати свою національну правову систему відповідно до європейських стандартів.

Це породжує низку проблем, дискусій і суперечностей, які висвітлюються у загальній теорії права, міжнародному, порівняльному та галузевому правознавстві.

Здебільшого, говорячи про міжнародні відносини, які переважно закріплюються у змісті письмового документу, ми вважаємо, що найбільш поширеним міжнародно-правовим актом з різних точок зору (нормативної регламентації, політичних та інших процесів) є міжнародний договір. Підходів до визначення поняття «міжнародний договір» в юридичній науці сформувався велика кількість.

Професор М. В. Буроменський під міжнародним договором розуміє один з найбільш поширених у наш час форм закріплення взаємних міжнародних прав і обов'язків. Міжнародні договори є зазвичай джерелом зобов'язань тільки для суб'єктів міжнародного права, що беруть у них участь. Міжнародні договори можна розділити на правові та контрактні. Правові фіксують норми міжнародного права, які отримали загальне визнання. У міжнародних контрактах формулюють поточні зобов'язання держави [5, с. 44 – 45].

Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 № 1906-IV (ст. 2) визначає міжнародний договір Укра-

їни, як укладений у письмовій формі з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права, який регулюється міжнародним правом, незалежно від того, міститься договір в одному чи декількох пов'язаних між собою документах, і незалежно від його конкретного найменування [4].

На нашу думку, дефініцію терміну «міжнародний договір» можна розглянути як спільну об'єктивно обумовлену волю декількох держав щодо взаємних напрямів діяльності та створення єдиного, цілого й універсального змісту регулювання загальнообов'язкових норм у суспільстві.

Процес міждержавних правовідносин (підписання договорів, контрактів) передбачає з'ясування таких питань: що лежить в межах правового поля, якими будуть положення міжнародного договору; як забезпечуватиметься примус та інші умови тощо. У цьому випадку, між собою починають взаємодіяти, а іноді «конкурувати» внутрішньодержавні та міжнародні правові норми.

Доктрина з теорії права та практика міжнародних відносин у вирішенні питання співвідношення внутрішньодержавного та міжнародного права приходять, можна сказати, до спільної компромісної думки.

Міжнародне право є частиною національної системи права. У процесі укладення державою різного роду міжнародних договорів, зокрема підписання міжнародних декларацій, у разі вступу до міжнародних організацій національне право збагачується завдяки міжнародному – особливій галузі наддержавного права, що входить у його систему [7, с. 231].

Відповідно до ст. 9 Конституції України [1], яка закріпила чинність міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Такий же порядок міститься у згаданому законі «Про міжнародні договори України». Згода держави на виконання міжнародно-правових актів може також забезпечуватись у момент підписання договору, що породжуватиме конкретні правові наслідки для учасників міжнародного зобов'язання.

Юридичною доктриною з'ясовано місце, яке займає міжнародний договір у системі права держави. Підписані та прийняті міжнародні договори становлять частину національного законодавства і у теорії правової науки віднесені до джерел права. Слід зазначити, що з цього приводу правознавці дискутують на тему проблематики міжнародного договору як джерела права. Зокрема,

вони розглядають проблему дії міжнародних договорів у сьгодні динамічному та недосконалому законодавстві України.

З приводу міжнародного договору як наддержавного права О. А. Назаренко зауважує, що у Преамбулі Конституції України відзначається, що Конституція України приймається від імені Українського народу, при цьому народ реалізовує свою установчу владу. Відповідно, Конституція України має найвищу юридичну силу (ст. 8). Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України та мають відповідати їй. Відповідати Конституції мають також всі міжнародні договори України. У такий спосіб Конституція України отримує абсолютну зверхність над іншими правовими актами, у тому числі й над міжнародними договорами України [6, с. 90 – 96].

Загально розглянувши сучасні погляди та концепції, які сформувались у юридичній науці, ми вважаємо, можна дійти до наступних висновків.

Міжнародні договори в правових системах сучасних держав відіграють значну роль у формуванні в них внутрішньодержавного права. Міжнародні договори сприяють уніфікації законодавства. Так, наприклад, країна, яка перебуває на етапі становлення і розвитку, підписавши міжнародний договір, осучаснює та демократизує державне будівництво і наближує своє законодавство до гармонізації із міжнародними нормами. Положення міжнародних договорів вдало знаходять своє відображення в правотворчості. Їх починають активно застосовувати у судочинстві, державному управлінні тощо. Також їх беруть за основу держави при визначенні принципу верховенства права та основоположних прав і свобод людини. Міжнародний договір в Україні виступає джерелом галузевого правознавства, зокрема, цивільного, сімейного, адміністративного, кримінального тощо. Отже, міжнародні договори разом утворюють єдиний сценарій, за яким відбуваються сучасні внутрішньо та зовнішньодержавні процеси.

Література:

1. Конституція України: Закон від 28.06.1996. – Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 1996, № 30, ст. 141.
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон від 18.03.2004. – Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2004, № 29, ст.367.
4. Про міжнародні договори України: Закон від 29.06.2004. – Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2004, № 50, ст.540.

3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010. – Відомості Верховної Ради України (ВВР) – 2010, № 40, ст.527.

5. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.

6. Назаренко О. А. Співвідношення Конституції та міжнародних договорів України // Часопис Київського університету права. – 2005. – № 3. – С.90-96.

7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. / Пер. з рос. – Х.: Консум, 2006. – 656 с.

Марцева І. С.

студент, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

ДЕПОЗИТАРІЙ – «ПОШТОВА СКРИНЬКА» ЧИ РЕАЛЬНИЙ ЗАСІБ ВПЛИВУ НА НАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Досить часто складається враження, що депозитарій відіграє другорядне значення, не виконує активних дій, а розуміння функцій депозитарію виражається лише в зберіганні оригіналів міжнародно-правових договорів. Проте, не можна не відмітити важливості даного інституту, адже саме депозитарій міг би стати механізмом забезпечення належного виконання міжнародно-правових договорів.

«Термін «депозитарій» має давню історію та походить латинського «*depositarius*», що означає – зберігач, охоронець» [4]. «Депозитарій – визначена учасниками переговорів держава (або міжнародна організація), в обов’язки якої входить зберігання оригіналу тексту договору і всіх приналежних до нього документів, а також виконання пов’язаних з цим функцій» [4, с. 42]. «Віденською конвенцією визначено, що функції депозитарію носять міжнародний і представницький характер, і його обов’язком є діяти неупереджено при здійсненні відповідних функцій [5].

Статтею 77 Віденської конвенції про право міжнародних договорів визначено основні функції депозитарію, деталізувати які ми не будемо, а розглянемо можливі варіанти розширення цих функцій та їх вплив на реалізацію міжнародних договорів.

Необхідно звернути увагу, що Віденською конвенцією про право міжнародних договорів передбачені лише основні функції депозитарію. «Іншими словами можна сказати, що сторони, які до-